

СИЛАБУС ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БЮДЖЕТУВАННЯ В ІТ СФЕРІ

Факультет	Бізнесу та соціальних комунікацій
Кафедра	Публічного управління та цифрової економіки
Статус навчальної дисципліни	Вибіркова компонента освітніх програм першого (бакалаврський) рівня вищої освіти
Рекомендовано для спеціальностей	Для всіх ОПІ запроваджених ДУІТЗ
Форма навчання	Денна, заочна

Викладачі

Точиліна Юлія Юріївна

Доцент кафедри публічного управління та цифрової економіки, кандидат економічних наук, доцент

Загальна інформація про дисципліну

Анотація до дисципліни

Освоєння дисципліни «Бюджетування в ІТ сфері» забезпечить формування у майбутніх фахівців необхідних знань та навичок у галузі фінансового планування, контролю та управління ресурсами в інформаційно-технологічних компаніях та проєктах. Навчання спрямовано на:

- 1) з'ясування теоретичних основ бюджетування та його ролі в управлінні фінансами ІТ-компаній;
- 2) вивчення основних видів бюджетів (операційний, інвестиційний, проєктний) і методики їх складання;
- 3) розуміння доцільності проведення аналізу фінансових показників, а також планування витрат та доходів в ІТ-проєктах;
- 4) набуття практичних навичок щодо оцінювання ефективності використання ресурсів у цифрових проєктах.

Дисципліна орієнтована на студентів, які навчаються за спеціальностями, пов'язаними з управлінням у сфері

	інформаційних технологій, цифрової економіки, фінансів, а також на тих, хто планує працювати в ІТ-компаніях або управляти цифровими проектами. Дисципліна є важливою складовою підготовки фахівців, здатних ефективно планувати, реалізовувати та контролювати фінансові аспекти в динамічному середовищі цифрової економіки.
Мета дисципліни	забезпечення здобуття науково-методологічних, світоглядно-професійних знань з теорії бюджетування та фінансового планування, специфіки складання та виконання бюджетів, практичних навичок прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо впровадження й використання механізму бюджетування в практичній діяльності ІТ-компаній чи реалізації ІТ-проектів, а також використання сучасних інструментів для оптимального управління фінансовими ресурсами в умовах швидко змінюваних цифрових технологій.
Компетентності, формуванню яких сприяє дисципліна	Здатність до аналітичного мислення та вирішення комплексних задач, що передбачають оцінювання фінансових показників, визначення ключових аспектів бюджетування та аналізу ризиків. Здатність ефективно та вчасно передавати інформацію про бюджетні показники, працювати в команді, проводити фінансові презентації та обґрунтовувати фінансові рішення. Здатність планувати виконання бюджетних завдань і розподіляти ресурси в межах ІТ-проектів. Здатність формувати операційні, інвестиційні та проектні бюджети, враховуючи специфіку ІТ-сфери, а також використовувати сучасні підходи до бюджетування в умовах швидко змінюваних технологій.
Результати навчання	Знати та розуміти основи бюджетування, враховуючи специфіку діяльності ІТ-компаній або реалізації ІТ-проектів Демонструвати навички формування бюджетів різних рівнів для ІТ-компаній та проектів. Усвідомлювати необхідність забезпечення фінансової стабільності проектів та управління потенційними ризиками. Показувати уміння аналізувати ефективність використання ресурсів та приймати управлінські рішення на основі фінансових даних. Вміти оцінювати інвестиційні можливості у сфері цифрових технологій.
Обсяг дисципліни	Загальний обсяг дисципліни: 6 кредити ЄКТС (180 год.). Для денної форми навчання: лекції – 36 год., практичні заняття – 36 год., самостійна робота – 108 год.
Форма підсумкового контролю	Залік
Терміни викладання дисципліни	Відповідно до розкладу занять вибіркового компонент освітньої програми

Програма дисципліни

Тема 1.	Вступ до дисципліни «Бюджетування в ІТ сфері». Бюджетування як інструмент управління підприємством. Визначення значення бюджетування та його ролі у сучасному ІТ-бізнесі та в системі прийняття фінансових рішень. Концепції бюджетування. Основні аспекти системи бюджетування. Міжнародний досвід формування системи бюджетування. Методики бюджетування. Методичне забезпечення бюджетування. Функціональні та інституційні аспекти бюджетування. Функції бюджетування. Завдання бюджетування. Принципи бюджетування. Складові системи бюджетування. Задачі та мета бюджетування в ІТ-сфері. Основні принципи та етапи бюджетування. Особливості фінансового планування в ІТ-секторі.
Тема 2.	Організація процесу бюджетування ІТ-компанії

Структуризація підприємства для цілей бюджетування. Фінансова структура підприємства як ієрархія центрів фінансової відповідальності. Принципи виділення об'єктів бюджетування на основі організаційної підпорядкованості структурних підрозділів підприємства. Взаємообумовленість фінансової структури підприємства і системи бюджетів. Основні етапи впровадження системи бюджетування на підприємстві. Принципи організації системи бюджетування на підприємстві: «зверху вниз», «знизу вгору». Види бюджетних систем підприємств. Формування оптимальної системи бюджетування з врахуванням специфіки бізнесу підприємства. Принципи виділення об'єктів бюджетування на основі організаційної підпорядкованості підрозділів підприємства. Служба бюджетування на підприємстві: склад, структура. Види центрів фінансової відповідальності. Учасники процесу бюджетування на підприємстві. Роль та функції стейкхолдерів бюджетування. Соціальна роль системи бюджетування на підприємстві.

Тема 3.

Типи бюджетів в ІТ-сфері

Класифікація бюджетів системи фінансового планування. Операційний бюджет: планування та контроль поточних витрат (заробітна плата, утримання обладнання, ліцензії); роль операційного бюджету у забезпеченні безперервності бізнес-процесів. Інвестиційний бюджет: планування довгострокових вкладень у розвиток (нові технології, модернізація інфраструктури); Оцінка інвестиційної привабливості ІТ-проектів. Проектний бюджет: особливості бюджетування для коротко- та середньострокових ІТ-проектів; управління ризиками та непередбаченими витратами в межах проекту. Капітальний бюджет: планування капітальних витрат на придбання основних засобів (сервери, дата-центри); методи оцінки повернення інвестицій у капітальні активи. Маркетинговий бюджет: особливості планування маркетингових витрат у ІТ-компаніях (просування продуктів, залучення клієнтів); вимірювання ефективності витрат на маркетинг. Бюджет на інновації та дослідження: формування бюджету для R&D (дослідження і розробки); прогнозування витрат і доходів від інноваційних продуктів. Бюджетна піраміда. Підпорядкованість бюджетів підприємства. Цільові показники бюджетування для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Генеральний (зведений) бюджет підприємства в системі фінансового управління підприємством.

Тема 4.

Методи бюджетування в ІТ-сфері

Характеристика класичних методів бюджетування. Пряме бюджетування (top-down, bottom-up). Бюджетування на основі результатів (заплановані та фактичні витрати). Метод «нульового» бюджетування (планування з нуля без урахування попередніх бюджетів). Метод історичного бюджетування (використання даних попередніх років для планування бюджету). Методи стратегічного бюджетування: бюджетування, орієнтоване на цілі (Performance-based budgeting); програмне бюджетування (Program-based budgeting); балансування між коротко- та довгостроковими цілями в бюджетуванні. Функціональне бюджетування: бюджетування за центрами відповідальності; розподіл витрат між департаментами та функціями організації. Прогнозне бюджетування.

Тема 5.

Управління витратами в ІТ-сфері.

Поняття витрат у ІТ-сфері та їх роль в управлінні проектами. Ключові види витрат в ІТ-проектах (прямі та непрямі витрати). Категорії витрат в ІТ-сфері: витрати на персонал (зарплата, навчання, набір нових працівників); витрати на технології та інфраструктуру (програмне забезпечення, сервери, мережеве обладнання); витрати на дослідження і розробку (R&D витрати); операційні витрати (технічна підтримка, обслуговування систем). Важливість оптимізації витрат для підвищення ефективності ІТ-проектів. Оцінка та управління витратами на персонал, обладнання та програмне забезпечення. Застосування принципу ефективності витрат. Стратегії скорочення витрат без шкоди для якості. Використання аутсорсингу та аутстафінгу для зниження витрат. Впровадження автоматизації процесів для зменшення операційних витрат. Аналіз затратних елементів і впровадження економічно ефективних рішень. Використання сучасних програмних інструментів для управління витратами (ERP-системи). Вплив цифрових трансформацій та нових технологій на витрати в ІТ-сфері. Впровадження принципів agile та lean для зниження витрат. Роль аналітики великих даних в оптимізації витрат.

Тема 6.	Бюджетування в умовах невизначеності Визначення невизначеності та її вплив на процеси бюджетування. Особливості бюджетного планування в умовах змінності та ризику. Роль адаптивності та гнучкості у бюджетних процесах. Методи оцінки та прогнозування ризиків в бюджетних процесах. Стратегії адаптації бюджетів до невизначених умов (наприклад, сценарне планування). Роль резервних коштів в бюджеті як інструментів управління невизначеністю. Оцінка і управління непередбаченими витратами в умовах невизначеності. Гнучкість бюджетів: можливості для коригувань в залежності від змінних умов. Методи оцінки ризиків і їх впливу на бюджет. Розробка стратегій бюджетування для подолання економічних та політичних викликів. Як забезпечити етичність та прозорість у бюджетних рішеннях в умовах нестабільності. Вплив соціальних факторів на процес бюджетування в умовах невизначеності. Роль організаційних цінностей та соціальної відповідальності в процесі бюджетування.
Тема 7.	Контроль за виконанням бюджету. Прогнозування та коригування бюджету Важливість моніторингу та контролю за виконанням бюджету. Роль контролю в бюджетному процесі: значення аналізу. Методи оцінки виконання бюджету: відхилення, порівняльний аналіз, коригування. Використання стандартних та адаптованих фінансових інструментів для контролю. Оцінка відхилень між запланованими та фактичними витратами. Ідентифікація факторів, що призводять до відхилень у виконанні бюджету. Внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на виконання бюджету. Порівняльний аналіз і використання коефіцієнтів для оцінки ефективності бюджету. Важливість постійного моніторингу виконання бюджету для підвищення його ефективності. Роль прогнозування в процесі бюджетування. Методи короткострокового та довгострокового прогнозування бюджету. Прогнозування витрат на основі тенденцій розвитку ІТ-ринку. Застосування сучасних підходів до прогнозування фінансових потоків в ІТ-компаніях. Різні стратегії коригування бюджету (перерозподіл ресурсів, зміна пріоритетів). Прийняття коригувальних заходів у разі перевищення витрат. Методи коригування бюджету в умовах змінних ринкових умов. Оцінка ефективності коригування та його вплив на фінансові результати.
Тема 8.	Бюджетування ІТ-проектів Поняття та значення бюджетування в ІТ-проектах. Визначення потреби в бюджеті для ІТ-проекту. Оцінка вартості ІТ-проекту: методи оцінки витрат на ІТ-проект (підхід на основі досвіду, статистичний аналіз, використання моделей); основні фактори, що впливають на вартість проекту (ресурси, час, технології); визначення прямих і непрямих витрат. Структура бюджету ІТ-проекту: розподіл бюджету на основні категорії (запуск, розробка, тестування, обслуговування); формування статей витрат (прямі витрати, непрямі витрати, резерви); прогнозування витрат на персонал, інфраструктуру та програмне забезпечення. Аналіз і моніторинг бюджетів ІТ-проектів. Порівняння запланованих і фактичних витрат. Виявлення і аналіз відхилень від бюджету. Управління змінами бюджету під час реалізації проекту. Оцінка потенційних витрат на обслуговування та підтримку після завершення проекту. Аналіз бюджетних результатів після завершення проекту. Визначення ефективності бюджетного процесу для майбутніх проектів.
Тема 9.	Актуальні питання бюджетування в ІТ-сфері Вплив глобалізації та цифрової економіки на підходи до бюджетування. Тренди та виклики бюджетування в умовах цифрової трансформації та інновацій. Вплив інноваційних технологій (хмарні сервіси, штучний інтелект, автоматизація) на процеси бюджетування. Вплив міжнародних стандартів та регулювань на бюджетний процес. Перспективи розвитку бюджетування в ІТ-сфері. Важливість ефективного бюджетування для стабільного розвитку ІТ-компаній. Урахування екологічних факторів у фінансовому плануванні. Планування витрат з акцентом на сталий розвиток. Використання штучного інтелекту для прогнозування та аналізу фінансових показників.

Список рекомендованих джерел

1. Гудзь Ю. Ф. Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання : конспект лекцій. Кривий Ріг. ДонНУЕТ. 2018. 110 с.
2. Задорожний З.-М. В., Омецінська І. Я., Богуцька Л. Т. Управлінський облік : приклади, задачі, тести : навч. посіб. 2-ге доповн. і переробл. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 211 с.
3. Макалюк І.В., Джумаєєва Д.Д. Роль бюджетування у фінансовому плануванні підприємства. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2019. №24. URL: <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/190537>
4. Онісіфорова В. Ю., Осьмірко І. В. Бюджетування як ефективний інструмент поточного планування на підприємстві. *Проблеми та перспективи розвитку підприємництва*. 2020. №25. С. 128-136. URL : <http://ppb.khadi.kharkov.ua/article/view/218739>.
5. Папіж Ю. С. Завдання обліково-аналітичного забезпечення бюджетування підприємства. *Економічний простір*. 2018. №134. С. 186–194.
6. Піжук О. І., Бодров В. Г., Минчинська І. В. Контролінг в управлінні підприємством : навч. Посібник. Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України. 2019. 442 с
7. Самусевич Я. В., Темченко А. В. Бюджетування на промислових підприємствах. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2021. № 1. С. 137 -143. URL: <https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/12021/16.pdf>
8. Солоненко Т. Алгоритм визначення цілей у бюджетуванні. *Вісник КНТЕУ*. 2020. № 3. URL: <http://visnik.knute.edu.ua/files/2020/03/08.pdf>
9. Тарасенко С. І. Управління витратами : навч. посібник. Кам'янське : ДДТУ, 2018. 305 с
10. Тирінов А. В. Організація бюджетування на підприємстві як частина управлінського обліку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2019. №34. С. 149-152. URL : <http://ejournal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/477/471>.

Інформація про консультації

Індивідуальні та колективні консультації проводяться в час, визначений за попередньою домовленістю з викладачем через засоби зв'язку.

Загальна схема оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою		Нарахування балів	Бали нараховуються таким чином:
		для іспиту	для заліку		
90-100	A	Відмінно	зараховано	Нарахування балів	<p><i>Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за 100-бальною шкалою і становить: за поточну до 60 балів, за результати індивідуального завдання – до 40 балів.</i></p> <p>При оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань здобувачів вищої освіти за різними системами</p>
82-89	B	Добре			
74-81	C				
64-73	D				
60-63	E	Задовільно			
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання		

0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни		
------	---	--	---	--	--

Політика опанування дисципліни

Відвідування: Здобувачі вищої освіти самостійно планують відвідування лекційних занять, що проводяться в межах дисципліни. Присутність на практичних заняттях та контрольних заходах (екзамен) є обов'язковою. Важливим є своєчасне виконання індивідуальних завдань в межах самостійної роботи, передбачених програмою дисципліни.

Дотримання принципів академічної доброчесності: Підготовка усіх завдань, письмових робіт і т. ін., що виконуються в межах дисципліни, здійснюється здобувачем вищої освіти самостійно, на засадах академічної доброчесності. Викладач має право для перевірки робіт застосовувати програму **Unicheck**.

Умови зарахування пропущених занять: Відпрацювання академічної заборгованості з дисципліни можливо до дня екзаменаційної консультації (відповідно до розкладу консультацій викладача).

Інші умови: Навчально-методичні матеріали дисципліни розміщені на платформі Moodle.